

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za polleta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske ulice št. 44.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Ustaja v Hercegovini.

Težko je pisati o tej zadevi slovanskemu časnikarju, ki je pošten Avstrijanec in zvest podložnik našega dobrosrčnega vladarja Franc Jožefa, ob enem pa tudi Slovan. Nemški listi kličejo po vislicah in zahtevajo, naj bi se proti upornikom kolikor mogoče strogo in brez usmiljenja postopalo, naj bi se vsak obesil, kogar z orožjem v roci v pest dobijo. V nas teče slovanska kri in mi nasproti svojim bratom ne moremo tako krvoločno pisati. Avstrije ne bomo izdali, to pa bomo vedno trdili, da so se pri upravi novopridobljenih dežel godile marsikake napake. Mi smo že davno svarili in prosili, naj se vendar ozir jemlje na slovanski značaj teh dežel, naj se naredi uprava poštna, narodna, cena, pravična in kratka; z dolgim, nemškim pisarenjem in z visokimi davki si simpatij teh dežel ni mogoče pridobiti. Še celo „Deutsche Zeitung“ pravi, da je bila velika napaka od strani avstrijske uprave, da se ni uredilo gospodarsko poljedelsko vprašanje, da se niso odpravile neopravičene predprave turških begov, katerim so morali krščanski kmetje tudi pod avstrijsko vlado še tretjino dajati. Napake pri upravi Hercegovine toraj celo nemški liberalni listi priznavajo.

Drugačna je njih sodba glede Dalmacije, oziroma Krivošćijancev. Da se ti upirajo, to pripisujejo generalu Rodiču, ker z uporniki ni dosti strogo postopal, ter jih hotel z lepo pridobiti. Pa ti ljudje so vendar čudni! Ali je smel Rodič drugače postopati? Ko je bila l. 1869 ustaja v Krivošćiji, in naš general Wagner ni nič opravil, čeravno je teklo mnogo krvi, ukazal je svetli cesar Rodiču, naj stvar z lepo poravnava, če mogoče; in to je Rodič tudi storil. Kaj je tedaj Rodič zakrivil?

Opomniti pa je še treba, da so Krivošćijanci še pod beneško vlado imeli to predpravo, da jim ni bilo treba v redno vojno hoditi, ampak zavezali so se le, da bodo sami deželo pred Turki branili. Ta pravica se jim je ponovila ali potrdila l. 1869; zakaj bi se jim še naprej ne pustila? Namesto da nemški listi po vislicah vpijejo, naj bi raje premislili, da ima vsaka dežela svoje posebnosti (saj ima tudi Tirolska posebno brambovsko postavo), in da je modro, ako se posebnosti kake dežele ali narodnosti spoštujejo, namesto da bi se zatirale in odstranjevale.

Naša srčna želja bi bila ta, naj bi vendar Avstrija začela Slovane vladati v slovanskem smislu, po slovanskih šegah in postavah, naj bi ne poslušala vedno le Nemcev in Madjarov, zakletih sovražnikov Slovanov, pa se jej ne bo treba bati slovanskih uporov. Saj še „Deutsche Zeitung“ priznava, da je bila uprava Bosne pod Filipovičem boljša, ko pozneje. Zakaj se je potem Filipovič odstranil? Najbrž po madjarskem uplivu, ker niso hoteli Slovana tam videti na čelu velike slo-

vanske dežele! Sad te protislovanske politike je dozoril. Gotovo si nihče ne bo upal trditi, da smo mi avstrijski Slovani budili nezadovoljnost Hercegovcev, saj smo bili vedno zvest staber Avstrije; tudi ustašev ne bomo podpivali še manj njih početje opravičevati skušali, pa to smo z žalostnim srcem že dostikrat povedali, da se v Avstriji premalo gleda na želje Slovanov; zato pa je prišlo do tje, da Bošnjaki ušesa odpirajo raznim zapeljivcem. Ako bi bila uprava v Bosni dobra, potem bi taki zapeljivci nič ne opravili, še Srbi in drugi Slovani bi si pod Avstrijo želeli. Kje je potem krivda?

Komu koristi poroštvena postava?

Rimski časnik „Observatore Romano“ prinaša članek o papeževi brambi in poroštveni postavi (garanciji), kterega naj tudi „Slovenec“ priobčuje.

Naši časnikarji, tako pravi omenjeni časnik, so zvitih politikarji. Znaajo skovati svoje zvižaje in jih o pravem času zopet izvrstno razčistiti. „Dritto“, ki je mahoma prestopil od branitve k napadu, od boječnosti k predrznosti, — je pisal zadnji dan leta: da je treba spremeniti obstoječi razpor med papežem in laško vlado, ter nevarnost spreobrniti v korist, in se porazumeti z Bizmarkom, da bi, vsled zagotovilne postave papež postal popolnoma suženj ne le laške vlade, ampak tudi Nemčije in vseh drugih vlad. Po mnenju „Dritta“ in njegovih liberalnih somišljenec je bilo to blisk najbolj zvižajne politike. Toraj so jo precej nameravali tudi na Nemškem vpeljati; in zares je lažnjiva „Agencija Stefani“ hitro prinesla članek iz Kolinskega časnika, kteri je le ponavljal, kar je bil pred že „Dritto“ priobčil. On razdeljuje zagotovilno postavo v dva dela, kterih prvi zadeva osebo papeževo, drugi pa splošno razmero Cerkve do vlade; in zdi se, da se hoče le s to pečati, češ, da jo je treba skrčiti in prestrčiti, ker vladi postaja škodljiva. Pa kateri trn ga bode? Odpravljene pravice: „exequatur in placet“, to je pravice, imenovati škofo, — in druge neumnosti, ktere niso v nobeni dotiki s tem vprašanjem.

Iz tega je razvidno, da so liberalci zato napovedali dvoboj, da bi svoje nasprotnike ostrašili in da bi vnovič zaspalo vprašanje, ktero jim je začejnalo postajati nevarno. Spoznati pa moramo, da izvira ta zvižajna znajdba iz „Opinione“, ktera je pisala do 29. decembra, da je papež vsled zagotovilne postave postal najbolj prosta in nepremagljiva vlada.

Papežu, — ki se pritožuje, da njegovo stanje je neprenesljivo, — odgovarja se pa s skrcenjem ravno tiste zagotovilne postave, ter se mu pravi, da bo potem njegovo stanje še slabše.

Vse je mogoče; toda pustimo B-gu skrb za prihodnost. Vendar je pa treba preudariti,

da, — kadar uporniki trdijo, da so zagotovilne postave njim toliko škodljive, kolikor so sv. Očetu koristne —, na grozovitni način psujejo papeža.

Očitno je, da so se napadniki Rima zato domislili zagotovilno postavo razglasiti, da bi boječnost katoliškega sveta potolažili, ki je z oropanjem zemeljskega posestva videl v največji nevarnosti prostost in neodvisnost Kristusovega namestnika; in ta boječnost se je bila iz političnih ozirov tudi vlad polastila. In vsakemu je znano, da je zagotovilna postava obrodila zaželjeni vpliv. Zatorej je laška vlada skoz 10 let tudi v Rimu oestro postopala zoper cerkvene naredbe, osebe in vstave, ne da bi se bil kak poseben vihar zoper njo vzdignil na Laškem, ne zunaj.

Ako je pa vlada včasih prišla v neprijetni stan in so jo garancije večkrat pahule v zadrego, se ima vzrok tega pripisati notranji težavi stanja, v ktero je prišla sama od sebe s tem, da se je vrnila v častljivo glavno mesto poglavarja vsega katoličanstva in z zankrnim spolnevanjem dolžnosti, ki jih je prevzela z oklicom garancije.

Med tem pa sv. Oče niso prenehali se pritoževati nad krivicami in stiskami, s kterimi so jih napadali. Toda laška vlada se je vselej skrivala za garancije, ktere so se ji dozdevale nepremagljive. In zdelo se je, da so vnanje vlade, — ktere so ali v resnici verjele tem garancijam, ali pa da so same sebe iz zadrege spravile — skoz prste pregledale in odobravalo to sleparsko obrambo. Še celo posluževale so se tistih slepilnih garancij, da so ložej odvrčale razburjene oporeke svojih katoliških podložnih. V znotranjem se pa mnogo Italijanov, ki so ali slabi ali pa małosrčni, ni dosti zmenilo in brigalo za take krivice, češ, da se bo s časom ves razpor med vlado in Cerkvijo sam od sebe poravnal, ali so celo menili, da so pritožbe zvestih katoličanov, škofov in svetega Očeta — prenapete.

Mar ni to največji prid, ki ga je žela liberalna laška vlada iz garancije? kajti ohranila se je skoz toliko let, rekel bi, v mirnem posestvu vladarstva, sv. Očetu oropanega; kot doklado je še celo od mnogih dobila pohvalo zavoljo velikodušnosti in modrosti, da je preskrbela sv. Očetu garancijo prostosti in neodvisnosti v vladanju duhovnega posla, ktera več kot obilno nadomestuje zgubljeno zemeljsko posestvo.

Pa v resnici ni bil sv. Oče v nobeni reči zavarovan. Laška vlada je dosegla svoj hudoben namen, da ga drži med zidovjem vaticanske zaprtega, dasiravno se pred katoliškim svetom baha, da je vsled zagotovilne postave obširno preskrbljeno, da se sv. Očetu ne bo nič žalega storilo, kadarkoli bi se mu poljubilo se iz vaticana vun podati, ampak da se bo vsa čast skazovala njegovi osebi in veličanstvu njegove visokosti.

Z oro panjem poglavarja katoličanov je laška vlada dosegla tudi nasprotni namen, da mu je odvzela obilno potrebnih in koristnih sredstev v izvrševanju njegovega božjega poslanstva na svetu; odvzela mu je mogočnost, pokazati svojo visoko oblast, ter zmanjšala njegovo slavo; skrčila je veljavo njegove nadčloveške oblasti za vzdržavanje reda in društvene pravnote, in zmanjšala papežev veljavo pred svetom, z namenom, da bi se ljudje privadili, poglavarja več ko 200 milijonov katoličanov spoznavati kot navadnega škofa, ki je podložen vsem postavam laške vlade; izpostavila je častitljivo osebo sv. Očeta in božjo visokost papeštva napadom divjega ljudstva in zaničevanju strupenega časnikarstva. Vkljub temu se je ravno tista vlada v svojih diplomatičnih okrožnicah, pri svojih slovesnih zborih in očitnih izjavah bahala, da je s poročtveno postavo poglavarju katoličanstva, dasi ravno oro panemu vsega pozemeljskega posestva, zagotovila tisto največjo oblast, slavo in veličastvo, s katero zahteva ves katoliški svet ga viditi okiučanega.

In na tak način se je predrznila vlada resnično in dejansko jetništvo sv. Očeta tolmačiti le kot nekako hinavščino, ki jo vganja iz malopridnih namenov, njegove pravične pritožbe pa kot znamenja jezovitosti zavoljo zgube državnega vladarstva in zavoljo nezmožnosti, ga zopet zadobiti; vse njegovo početje kot zaroto zoper narod, domovino in edinstvo; Njega samega pa kot nemirnega upornika in hujskalca, kateri, nezadovoljen z duhovnim mu popolnoma zagotovljenim vladarstvom, vedno hrepni po posvetnem vladarstvu, tako da zavoljo njegovega kratkega posestva žrtvuje blagor duš in mir Cerkve.

To ob kratkem kaže, komu je koristila ona slepa garancija noter do zgodovinske noči 13. julija 1881. Od tiste noči naprej se je pa stvar spreobrnila na čuden način. Laška vlada, popred tožnica, je postala zatoženka, in se znajde zdaj na zatoženem stolu pred porotniki človeštva, da bi se opravičila zaradi tako dolgo trajajočega sleparstva in zavolje razdejanja, katero je povzročilo skoz celih 10 let oblast najvišji in spoštovani od celega sveta.

Po šegi zvitih hudodelcev se predrzne lastne pregreške in hudodelstva zvrčati na glavo svoje žrtve in zahteva tisto kazen za žrtev, ki jo je sama zaslužila. Vpije, da je papež razžaljenec; da garancije, od papeža ziorabljene, ji niso družega prinesle, kot za drege in britkosti in zahteva toraj, da naj bi se skrčile. Ona se nadja, da bo grozovitost svojega zahtevanja prestrašila vse vnanje vlade, in jih bo naklonila k odstopu storjenega sklepa: rimskemu papežu preskrbeti popolnoma prostost. Ako je pa že prišla od Boga odločena ura, ji ne bodo vse zvijače nič koristile, ter bo slednjič nastopila velika pravica, katero vsi željno pričakujemo.

Politični pregled.

V Ljubljani 20. januarja.

Avstrijske dežele.

Pozornost cele Avstrije je obrnjena na dogodke v **jugoslovanskih** deželah. Prav zanesljivih poročil sicer vsi vkup nimamo, vendar se toliko vidi, da gredo dan na dan nove vojaške čete na jug, toraj mora stvar vendar resna biti. Do večih bitek še ni prišlo. O neki manjši praski pa se iz Dubrovnika poroča: Dne 10. t. m. bila je v Mrečnah v dubrovniškem okraji praska med eno kompa-

nijo polka Wetzlar št. 16 in med enim od delkom Kovačičeve čete, ki je štel okoli 80 mož. Štirje ustaši so ostali mrtvi in 20 je bilo ranjenih; od vojakov sta bila le dva ranjena in en častnik. Dalmatinski namestnik bar. Jovanovič je svojo pisarno prestavil v Dubrovnik, da bo ustaji bližej. Število ustašev v Hercegovini se računa do 1500 mož, dohajajo pa vedno novi ustaši. Ravno toliko jih bo v Krivošiji. Največ je odvisno od tega, kako se bodo Črnogorci obnašali. Ako bodo ti ustašem pomagali, potem bomo imeli trdo vojsko. Knez Nikolaj je sicer prijatelj našega cesarja, pa on proti volji svojega naroda tudi nič ne premore. Pravijo, da se bo knez preselil v Bar, to je luka pri jadranskem morji; tako bo oddaljen od svoje dežele, in ne bo hotel nič videti in nič slišati. Tudi za Srbe se ne vé, ali jim smemo upati ali ne, nek srbski list je že začel nabirati darove za Kovačiča. Naša vlada je nad tem razljutena. V zadnjem času bila je Srbija prijazna Avstriji; ta prijaznost pa se je ohladila, ko je poslanec Neuwirth v državnem zboru začel napadati srbske srečke in uničevati srbski kredit, pri katerem delu so mu vrlo pomagali levičarski poslanci in časnikarji.

Naši vojaki, ki so na jug poklicani, uživali bodo vse poboljške, kakor v redni vojski: namreč vojskino plačo, kavo, rum, šotore, odeje. Od rezervistov se bo poklicalo, kakor se govori 50 mož pri vsakem bataljonu. Če bo treba, se bodo poklicali vsi rezervisti, da bo bataljon 1000 mož močan. Vodstvo naših vojakov prevzame baron Jovanovič, njegov štabni šef bo oberstlieutenant Slamička. Od delegacij, ki se imajo v kratkem sklicati, se bode neki deset milijonov tirjalo; govori se celo samo od šestih. Mi pa menimo, da bote premalo.

Izvirni dopisi.

Od nekod. — O pravdi Vesteneckovi proti vredniku „Tribune“ se bere, da so bili nekteri gospodje klicani na pričevanje, ali je njegov vpliv na volitve ljudstvo demoliziralo ali ne. V tej zadevi zamoremo priobčiti naslednja prigodka, po katerih naj sodijo bralci sami, kako vpliva nepoštena agitacija na priprosto ljudstvo.

Bilo je l. 1874 o priliki volitev za kupčijsko zbornico, ktere je neki vodil in do zaželjenega namena dovedil znani gospod Vesteneck, tadaj menda c. kr. deželne vlade tajnik v Ljubljani. Do nekega občinskega župana pride iz bližnjega mestica ondotni ponočni čuvaj in ob enem občinski sluga z volilnimi listiki, kateri so bili, kdo vé, po kateri postavi in poti, izročeni njemu namesto dotičnemu županu, ter zahteva naj gré občinski sluga z njimi po vaseh okoli vsih onih, kateri plačujejo patente. Ko pride občinski sluga, mu poslanec precej da petak za pot, in potem gresta iz vasi v vas, od hiše do hiše k patentarjem in jim dajeta listike podpisavati veljavne, naj se podpšejo, da se bodo patenti znižali. Radi in veseli so se podpisovali vsi, kateri so imeli patente. A čez dan se zasveti nekaj v glavi županov, spominja se svarila in poduka, ki je bil brati v Novicah in družih slovenskih časnikih o volitvah za trgovinsko zbornico, in misli si, kaj veljá, da so to nemara volilni listiki. Dogovori se z družimi možmi, in počakajo skupaj v gostilni proti večeru domačega in sosednjega mestnega občinskega sluga, ter poslednjemu podpisane volilne listke vzamejo, ker so šli po postavi županu v roke, in napolnijo jih s kandidati domače narodne stranke. Poslancu se petakov

menda ni manjkalo, tudi može se se bili neka ogreli in bilo je pijače obilno, tako da je tudi poslanec jel vpiti z družimi vred: „živi Slovenija“ in se je sledilo drugo jutro po cesti, po kateri je hodil pončiči domú. Bilo je o tej reči veliko šuma po soseskah, govorilo se je mnogo o nekom, ki je menda smreke služil v gojzdu; in če se ne motimo, je bilo tudi še nekaj preiskovanja, toda ne proti tistim, kateri so brez postave in nemara še celo zoper postavo ravnali, a s časom je potihnilo vsako besedovanje.

Preteklo je bilo že delj časa — ne moremo ravno vedeti koliko — kar se na enkrat spet razglasi in si s smehom pripovedujejo ljudje, kako ste šle dve ženski patente plačavati. Pogovorile ste se dve mladi prodajalki in greste plačevati k c. kr. davkarji. „Koliko bo pa letos?“ vpraša prva. „Toliko in toliko.“ „O se začudi prva — kaj toliko, ali ne bo letos nekaj manj?“ „Kaj še“ pravi davkar. „I vsaj so rekli, da bo letos manj.“ „Kdo ti je to pravil?“ „I vsaj so bili poslani onega... s tistimi rumenimi listiki, naj se podpišemo, da bodo manji patenti.“ „Kdo ga je poslal?“ „I rekel je, da od pecirka.“ „Tiho bodi in plačaj.“ „Tak' ni res? vsaj nemara še toliko denarjev nisem sabo vzela, da bi mogla plačati. Ali imaš ti, da bi mi posodila“, se obrne proti tovaršici. „Nevem, če bom imela ali ne?“ se ta oglasi; in začnete iskati po žepih in jih obračati, dokler ste spravile skupaj, kar se je zahtevalo, a v drugih žepih ste nesle denarjev še več domu, kar ste jih v dekaniji pustile. Vradniki so gledali strmo, ljudje pa so se smejali in hvalili babeli, ki ste se tako lepo norca delate iz njih. Pozvedovali smo, kdo ji je naučil; a reklo se nam je, da nihče, izmislile ste si sami.

Vprašamo, ali je mogoče hujski spodkopavati pred priprostim ljudstvom veljavo onih gosposk, ki vradujejo v imenu Nja Veličanstva, kot z enakimi nepoštenimi agitacijami?! Zamoremo postreči tudi z imeni, ako bi bilo treba. —

Iz Celja. Celjska čitalnica se zopet vedno bolj in bolj oživlja. Že je bilo njeno društveno življenje nekako zadremalo. Štela je par let sem tako malo udov, da je komaj še shajala. Zdaj se njej je število družstvenikov znatno pomnožilo, in če se odboru posreči, njej dobiti primernejše stanovanje, vtegne priti zopet do one stopaje, na kateri je že nekđaj tako močno slovela. — Pretečeno nedeljo, 15. januarja, je napravila svojim udom in prijateljem prav čedno veselico; gg. čitalnični pevci so peli prav vrlo; igrokaz „Raztresenca“ se je prav izvrstno predstavljaj. Prvokrat se je prikazala na odru gospodičina Rozika Kapus (Jelica) ter rešila svojo nalogo prav dobro. Enako izborna so igrali tudi g. Perc (major), g. Vrečko (stotnik) in g. Jerman (stotnikov sin). Za petjem in igrokazom bil je ples. — Odličnega občinstva se je bilo zbralo prav mnogo, vse je bilo zadovoljno s to veselico.

Iz Slavine, 18 januarja. (Varujte nesreče o pravem času.) Vsled požara gledišča na dunajskem „ringu“ je bilo veliko besedi, pisanja in preiskovanja, kdo da je nesrečo zakrivil; in bilo je že skoraj priskutno prebirati, kako so si prizadevali liberalni dunajski časniki večidei samo le to, da bi nesreče dolžili ministra Taffeja, ko so po družih mestih zbirali velikosrčne darove za nesrečneže. Le enega zgorelih ne bo oživelo vse pusto besedovanje, naj bo že kriv ta ali uni; le te dobre nasledke ima, da je svet postal veliko bolj previden ter skrbno pogleduje im

preiskuje povsod, kako bi se v okoliščini prišlo prihodnjim enskim in tudi drugim nesrečam.

Pri nas nimamo gledišča, a vendar si štejejo v dolžnost opozoriti na drugo veliko nevarnost, ki utegne napraviti hudo nesrečo prej ali slej, ako ne bo pomoči za časa. Kake pol četrt ure pod slavinsko vasjo pelje edina cesta, po kateri se more priti na polje unkrja železnice in na reško veliko cesto proti Št. Petru, čez železnico med profiloma 5042 in 5043. Zapira se cesta z zavorama od čuvajnice štev. 756, ki stoji med profiloma 5046 in 5047, toraj blizu 4 profileve daleč od prelaza. Na tem mestu gotovo ne bo brez nesreče, in je sleherno noč nevarnost. Kajti vozov hodi veliko iz Slavine čez železnico bodisi na polje ali bedisi na veliko cesto proti Št. Petru. Od čuvajnice, od ktere je napeljana zapira, se ponoči ne vidi do zavor, in večidel tudi ne sliši klicanje, ker je malokdaj brez burje ali druge močne sape. Prigodi se večkrat, da kdo pripelje in najde prvo zavoro še odprto, in ko pride čez železnico do druge, je ta že zaprta. Z lahkim vozom bi se porinilo ritensko morda nazaj, a v tem času se zapre že tudi prva zavora za njim. Kam in kako bo bežal z železnice? Rajncemu župniku slavinskemu J. Globočniku se je primerilo, da je zavora padla ravno konju za rep, ko se je hotel peljati čez železnico; konj je bil znotraj a voz še zunaj. Kaj početi, ako pripiha hla-pon, morda ravno naglič? Enkrat so se peljali po noči trije gospodje, en posestnik en duhoven in en učitelj čez železnico; prva zavora je bila še odprta, drugo najdejo že zaprto. Sreča jim, da so bili trije, prvi prime konja in dva druga se spravita k vozu ter se umaknejo še o pravem času. Prigodi se, da tudi seneni voz pride po noči v to past, ki je nastavljena kot mišnica; a pri takih vozéh je navadno več ljudi, in če ne morejo drugač, primejo za zavore ter potrgajo dratove ali kaj drugega. Večkrat je bilo že kaj polomnega in potrtega, a nikoli še ne kake preiskave ali kakega kaznovanja. To kaže, da imajo na dotičnem mestu nemara slabo vest zavolj te zapire. Ker ni ravno visoko z železnice na njive, je sem trtje kdo ušel z lahkim vozom kraj zavor čez peševno škarpo. A zdaj so postavili ob koncih še druge škarpe navpik, da vsaj ni mogoče uiti, če bi koga zaprli med zavore. Večkrat je ena in včasih tudi druga zavora na pol odprta, na pol zaprta; ne ve se, ali je pripuščeno in varno iti čez železnico ali ne. Kaj storiti? Če se pelješ dalje, te utegne vlak pomastiti, če ostaneš, utegneš čakati celo uro, preden boš vedel, ali ti je iti dalje ali ne. Prigodilo se je in se še prigodi, da se pripelje kdo od daleč, in s sogrétim mokrim konjem mora stati na hudi burji ter čakati po pol ure, da se mu odpre. Kdo mu bo povrnil škodo, če konj zboli? Pomniti je tudi to, da se tu memo vozi vsak dan čez 20 do 30 vlakov. — Slišati je, da se je o tej zadevi že govorilo in pisarilo, a pomagalo ni nič. Očitno spet sprožimo to reč, da se zamorejo oni, katerim mora biti to mar, že prej pripraviti in pogovoriti, kdo da bo kriv nesreče, kadar se pripeti, in ne bo še le potem dolzega preiskovanja. Opomnimo le to, da skrbi gospodar zavaruje svoje pohoštvo, preden pogori in ne še le po požaru! —

A kakó bi bilo pomagati? Po dveh potih. Ali naj se prestavi čuvajnica k prelazu in zapiri, da bo čuvaj sproti lahko zapiral in odpiral. Ali pa naj se spelje velika cesta od pivškega mosta pod prestransko postajo memo te postaje skozi Koče in Slavino čez polje

proti Selcu pod takó imenovano „kolono“, da se bo vsaj proti Št. Petru iz Koč in iz Slavine brez nevarnosti vozilo. Ognila bi se tako velika cesta treh ali štirih klancev, čez ktere zdaj vozi, in šla bi skozi vasi, v katerih bi bilo vzlasti po zimi in o hudi burji v kakej sili lahko najti pomoči ki je zdaj na prostem polji ni dobiti uro hudá daleč od Matenja vasi do Selca. —

Iz Drage (Suchen), 17. januarija. (Odgovor Kočevskemu dopisunu v „Laib. Wochenblattu“.) V duhovnji Draga (Suchen) je polovica prebivalcev, ki le samo slovenski jezik razumejo, od druge polovice pa tudi vsi znajo slovensko, in ne najdeš v ti polovici prebivalca, ki bi slovenskega ne razumel, akoravno nekteri izmed njih med seboj kočevsko govorijo. Kršanski nauk v šoli je zaradi tega slovenski, ker ta jezik vsi farmani umejo nemškega pa ne vsi in so tudi pridige in kršanski nauk v cerkvi slovenski. Zdaj so pa nekteri ki v Nemčiji zveličanja išejo, tebi nič meni nič čisto nemško šolo naredili, ki je bila prej slovensko-nemška, in ti hočejo, da bi tudi duhovni v šoli in v cerkvi kršanski nauk nemško učili. Ker se pa to izgori navedenega vzroka ne more zgoditi, nemčurji po „Wochenblattu“ čez nas žolc razlivajo. V fari Draga bi imeli vsi prebivalci cele fare, vsaka hiša posebej vprašani biti, kak jezik da že v cerkvi in v šoli. In še le potem, ko bi se oni vsi odločili za nemški poduk, naj bi se vpeljal, ne pa ker ga želi dopisun kočevski. To naj mu bo v odgovor enkrat za vselej. Nekdo iz Drage.

Iz šempaske župnije na Goriškem, 18. jan. 1882. (Izv. dop.) V dveh prilogah pošiljam cenjenemu „Slov.“, kateri že 10. leto prigovarja vsem rodoljubom, naj le z vsim pogumom in neodjenljivostjo tirjajo od svojih uradov slovensko uradovanje, da svet zvé, kako se upira naše okrajno goriško glavarstvo proti uradovanju v našem jeziku in kako z ničevimi razlogi neče spoštovati §. 19. temeljnih državnih postav. Naše domoljubno starešinstvo v Šempasu je, kakor 3. priloga pričuje, enoglasno 19. nov. 1881. leta sklenilo, da naj g. župan, vse od katerih koli uradov došle spise v njemu nerazumljivem jeziku zavrne. Škoda, da tega sklepa starešinstva šempaskega ni dosihmal, kolikor je znano, še nobeno starešinstvo, razun enega, v Ajbi pri Kanalu namreč, posnemalo, ker sicer bi ne moglo imeti naše glavarstvo poguma takóšen odgovor nam dati, kakor ga je v resnici dalo, kar je veliko nevoljo vzbudilo po celi šempaski županiji, ki šteje blizu 3000 duš. Ta odgovor bje naravnost v obraz §. 19. temeljnih državnih postav in vsim resolucijam, ki so bile dosihmal v drž. zboru sprejete. Naš glavar, kterega sicer spoštujemo, je rojen v Ljubljani od žl. stazú, je tudi sicer prijazen v občevanji in govori še precej dobro saj ustmeno slovensčino. Mi torej, kot proti takemu nimamo nič, ker vemo, da nam je poslan od vlade svetlega cesarja. Mi imamo svoje dolžnosti do vlade in jih tudi kot zvesti podložni po svoji mogočnosti spojujemo; ali po državnih postavah imamo tudi mi pravico, da se nam dane postavice tudi v djanju spojujemo, ako se to tudi komu in dotičnim vradnikom težavno dozdeva. Pa tudi nam je dostikrat še bolj britko in težavno krvni in denarni davek odrajtovati, kakor je to, kar mi od vlade tirjamo, in kar že tako drugi narodi uživajo! Zdaj pa vzemimo saj v površno razpravo tiste četvere razloge, vsled kterih meni naše glavarstva, da ima ono prav, ne pa mi in 19. §. drž. postav:

1. Najpred pravi, da je starašinstvu na prosto dano odločevati in izvoliti kterikoli v deželi navadni jezik za svoj uradni jezik, da pa nima pravice predpisovati drugim uradnicem uradnega jezika. Mar res je to komentar h 19. §., potem ga sploh ni treba, če nima narod še toliko pravice od svojih uradnij tirjati slovenskega uradovanja! Pa obrnimo to n. pr. na drugo plat; kaj bi rekli Nemci ali Italijani, ako bi se zljubilo kteremu diplomatičnu francoščine ali kterega drugega jezika bolj zmožnemu vradniku, mesto v nemščini, laščini itd. v onem poslovati; mar bi tisto ljudstvo bilo s tim zadovoljno, da sprejemajo le njegove uradnije v njegovem jeziku spisane dopise, a da jim v ptujščini, njemu erazumljivi, dopisujejo? Torej, kar je enemu narodu prav mora tudi drugemu biti, kajti sicer se ne more govoriti o djanski enakopravnosti vsih narodov v Avstriji. To bi bila logična nesmisel! (nonsens!)

2. Drugi razlog se glasi: „Gledé, da se nahaja v kronovini ljudstvo mešano in več narodov, da se slovensčina v občinah na ravnem desnega sočnega brega še ne razume, v večem delu mejne koroške kronovine in ravno tako v bližnjem Tirolu in da občine sploh uradujejo z omenjenimi kronovinami in drugimi kronovinami avstro-ogerske vlade, kakor tudi z vojaškimi vradi, od kterih vendar ni pričakovati slovenskih dopisov.“ Ta razlog le površno smatran, bi se še komu, če tudi malo šepast, razumljiv dozdeval, ali pri svetlejši luči pogledan, je ravno tako ničev, kakor prvi. Res je, da je naša kronovina mešanica iz Slovencev, Hrvatov (isterskih) in Italijanov vštévši Furlane; ali treba je vedeti, da se navadno z njimi naravnost ne občuje, ampak posredno skoz razne c. kr. oblasti, in od tih posredovalnih oblasti imamo po 19. §. pravico tirjati, da nam one pošiljajo v prevodu dotične spise, kakor se to navadno proti italijanski narodnosti in viceversa proti malemu številu nemških prebivalcev (v Trstu) godi. Drugih avstro-ogerskih narodnosti, n. pr. madjarske, rumunske i. dr. dopise, ako bi kteri k nam dohajali, se mora že „ipso fakto“ zavračati, ker tih tod živa duša ne umé, in da bi se jih umelo, morajo dosledno c. kr. oblasti za prevod v slovensčini skrbeti, ker na vsem Goriškem ne poznam jaz kakor enega samega takega „poliglotta“, kteri pa ima ves drugačen poklic.*)

3. Tretji razlog se glasi: „Gledé, da je v smislu § 31. občinskega reda 7. aprila 1864 dolžnost starešinstva preskrbeti županu za oskrbovanje njemu spadajočih opravil potrebno osebje, t. j. da poskrbi za tajnika zmožnega jezikov, kteri se v deželi rabijo, ako župan samo slovenski razumi.“ Ta § obč. reda je zlo raztegljiv, ali da ima kak upljiv območ djati 19. § temeljnih drž. postav nasproti višjim uradnicem, kteri razlagovalec postav bi smel na tak način tolmačiti? Uradi, ki bi morali že po svojih višjih učenostih tudi več jezikov znati, pa tirjajo tu, da naj bo kmet oziroma starešinsko osebje bolj zmožno v jezikih, kakor oni, kteri so zaradi nas tukaj in zaradi Boga, ki nas je za Slovence vstvaril. In kteri tajnik je tako plačan na kmetih (in kdo ga plačuje?) da bi zamogel le od tajništva živeti? Ti torej naj bi bili bolj učeni v pisanju in govoru raznih jezikov kakor c. kr. dobro plačani uradniki? Ni li to malo abotna, da ne rečem nečastna zahteva zá-nje same? To je vendar odveč zahtevati, da naj bo kmet bolj učen od c. k. izšolanega uradnika, ali ni zares

*) To je velečast. mons. Štev. Kocijančič v Gorici častni korar in zares veleučeni profesor v vsrednjem goriškem semenišču. Pis.

čudno, prečudno, ako zna kak posamezen priprost tajnik ali župan jezik uradnika, ta pa ne njegovega? To je viditi, da taki marajo le za slovenski kruh, kmeta narodnega pa navadno zmerjajo na razne načine, vsak po svojem značaju.

4. Četrty razlog se glasi: „Gledé da sploh županstvu ne pristojajo zavračati uradne ukaze zaradi ukaznega jezika, ampak, da se zamore proti taistim pritožiti na višji uradnji, izrečem“ itd.

Ako bi ta razlog sploh postavno veljavo imel, potem jenja vsaka jezikova ravnopravnost, vsled česa bi nam smele uradnije v vsakem jeziku, če jih je le kateri uradnik zmožen, dopisovati; in potem, ako bi se res ne smelo nerazumljivih dopisov zavračati sledi iz tega, da ne pridemo nikdar do djanske ravnopravnosti in da je vsakteri drugi jezik uradni jezik, le narodov ne sme nikdar biti. Sleherni uradnik ga lahko potem zaničuje ter ima našo narodnost le za neko igračo. To je sok (excerpt) tega 4. razloga po mojem mnenju. Končen sklep tega glavarstvenega dopisa od 4. jan. t. l. 17.224 št. pa se glasi: „Občnsko starešinstvo v Šempasu je s tem, da je 19. novembra 1881 sklenilo vse dopise uradnji, ki niso v slovenščini pisani, zavrnuti, — prestopilo meje njegovega področja; zatorej omenjeni sklep v smislu § 92. gor omenjenega občnskega reda sistiram ter predložim spise vis. c. kr. namestništvu v Trstu.“

Da bode to „sistiranje“ tudi vis. c. kr. namestništvu v Trstu potrdilo, je skoraj gotovo, ker tam imamo namestnika, zlahtnika laškega ministra, ki je znan nasprotnik vsega slovenskega, ki spada tudi „h fakcijsni opoziciji“, kakor ga poznamo. Saj je rekel nekemu županu v S., ki ga je po slovensko nagovoril: „Kennen Sie denn nicht deutsch?“ Pač žalostno to; saj se je še sam cesarjevič lansko leto dostojil v Trstu govoriti hrvaško*), kar pa lahko tudi vsak izobražen Slovenec umé! — Se ve da pogumno šempasko starešinstvo bo šlo dalje, ker ne more nikakor odjenjati od svojega sklepa, kateri je le nasledek glasovitega, če tudi ne še izpeljanega 19. § temeljnih drž. postav. — Torej slovenska starešinstva povsod po mili Sloveniji, posnemajte naše županstvo, potem nam bodo kmalo lepši dnevi zasvetili. Spominjajte se, kaj ste na tolikih taborih enoglasno obljubili! Šempasko županstvo, in ono v Ajbi, vam sveti z najlepšim zgledom; ako ju boste res posnemali, vas bodo vaši potomci še v grobi blagovali, sicer bodo pa imeli za vas zaslužen očitane, da ste zanemarjali skrbeti za narodov blagor in čast.

Sl. šempaskemu starešinstvu pa čestitam, da je po 13 letih, odkar je bil prvi tabor na šempaskem polju, tako lepo narodno drevo s svojim sklepom 19. nov. l. l. vsadilo, ktero naj pridno zaliva in s trojem dobro okovari, da bode rodilo mnogo sadu in da ga zlobno sovražni putec ali domači nemarneži ne izrujejo, marveč da se po tem izgledu še več takih krepkih dreves po vsej Sloveniji nasadi! V to ime pomoz Bog!

Priloga A.

Št. 17224.

Slavnemu županstvu v Šempasu.

Reševaje sporočilo 9. dec. 1881 št. 500, v katerem se naznanja, da je starešinstvo v seji 19. nov. t. l. sklenilo, da naj se zavržejo

*) Ravno tako je odgovoril g. namestnik svoje dni v Istri nekmu hrvaškemu županu, ki ga je v svojem (hrvaškem) jeziku nagovoril: „La scusi, non capisco questa lingua!“ (Ne zamerite, ne umem tega jezika!) Povsod smola! Pis.

vsi dopisi uradnij, kateri niso v slovenščini pisani, objavljam sl. županstvu sledeče: Prevdarjaje, da je starešinstvu na prosto dano odločevati in izvoliti, kateri koli v deželi navadni jezik za svoj uradni jezik, da pa nima pravice predpisovati drugim uradnijam uradnega jezika.

Gledé, da se nahaja v kronovini ljudstvo mešano iz več narodov, da se slovenščina v občinah na ravnem desnega sočnega brega še ne razume, v večem delu mejne koroške kronovine in ravno tako v bližnjem Tirolu in da občine sploh uradujejo z omenjenimi kronovinami in drugimi kronovinami avstro-ogrške vlade, kakor tudi z vojaškimi uradi, od katerih vendar ni pričakovati slovenskih dopisov.

Gledé, da se je v smislu §. 31. občnskega reda 7. aprila 1864 dolžnost starešinstva preskrbeti županu za oskrbovanje njemu spadajočih opravil, potrebno osebje t. j. da poskrbi za tajnika zmožnega jezikov, kateri se v deželi rabijo, ako župan samo slovenski razumé.

Gledé da sploh županstvu ne pristojajo zavračati uradne ukaze zaradi ukaznega jezika, ampak, da se zamore proti tajistim pritožiti na višji uradnji, izrečem:

Občnsko starešinstvo v Šempasu je s tem, da je 19. nov. 1881 sklenilo vse dopise uradnij, ki niso v slovenščini pisani, zavrnuti, — prestopilo meje njegovega področja; zatoraj omenjeni sklep v smislu § 92 prej omenjenega občnskega reda sistirani ter predložim spise visokomu c. kr. namestništvu v Trstu.

C. k. okrajno glavarstvo:

Rechbach,

c. k. dvorni svetovalec.

V Gorici dné 4. januarjo 1882.

Priloga B.

Št. 16658.

Slavnemu županstvu v Šempasu.

Reševaje sporočilo 6. t. m. št. 800 v zavedi sklepa občnskega starešinstva 19. nov. t. l. da nima županski urad drugačnih nego slovenskih dopisov sprejemati, naročam sl. žu-

panstvu, da mi nemudoma predloži sejni zapisnik občnskega starešinstva zgorej omenjeni.*)

Vendar pa že zdaj opomnim, da je prosto občnskemu starešinstvu sklepati, da se v katerem koli jeziku njegovi lastni dopisi napravljajo, da mu pa ni dopuščeno došle mu dopise drugih uradov zaradi jezika zavračati ali neresene puščati, ampak da zamore proti pismam, s katerimi se misli razžaljenega v svojih pravicah pritožiti se na višji urad.

C. k. okrajno glavarstvo:

Rechbach,

c. k. dvorni svetovalec

V Gorici dné 19. decembra 1881.

*) Tú sledi v prepisu oni sejni zapisnik: Zapisnik starešinstvene seje 19. nov. 1881. Starešinstvo pripoznava edino le slovenski jezik za uradni in enoglasno sklene, da naj g. župan vse dekrete v jezikih njemu nerazumljivih zavrne. Županstvo v Šempasu dné 19. nov. 1881.

Župan in 14 srenjskih mož.

Domače novice.

V Ljubljani, 21. januarja.

(Koze), kakor se čuje, po Št. Vidski v fari nad Ljubljano precej hudo razsajajo. Tudi v Ljubljani so se prikazale.

(Imenovanje) Naš rojak A. Levičnik, bivši okrajni sodnik v Ptujju, imenovanje ministerski svetovalec pri pravosodji.

(Pogreb gospe Lenčetove) vršil se je v četrtek jako slovesno v Rudniku, pri navzočnosti mnogobrojnega občinstva, med njim mnogo odlične gospode.

Razne reči.

— V Novomestu je bil včeraj pokopan zaslužen voditelj ljudske šole in samostanski vikar, č. gosp. Sigismund Jeraj. Po mertudu zadet je po kratki bolezni 18. jan. v Gospodu zaspal. N. p. v m!

— Krote kot blago. Angleški agenti kupujejo krote in jih plačajo po 30 do 40 kr. eno, da jih potem prodajajo vrtnarjem, kateri krote jako čislajo, ker pokončajo po vrtilih gosenice, kebre in drug škodljiv mrčes.

Prvi list:

„Die katholischen Missionen“

za tekočo leto je izšlo ter se dobiva in razpošilja po Katoliški bukvarni kakor pretekla leta.

Obseg prvega zvezčka je sledeči: Die Bekehrung und der Untergang der Huronen. Eine Reise in die Sahara. — Blätter aus der Kirchengeschichte Abessiniens. — Reise durch Abessinien. — Nachrichten aus den Missionen: China, Central-Afrika, West- und Süd-Afrika. — Miscellen. — Gaben für Missionszwecke. — Tudi podobe so prav lične in zanimive, kakor navadno; zlasti mična bode marsikomu: Der Negus Theodorus II. von Abessinien und seine Thronassisten.

List velja v bukvarni 2 gld. 40 kr., po pošti pošiljan 3 gl. 10 kr.

Prostovoljne darove za misijone radi sprejemljemo in odpošiljamo.

Lanski darovi so znašali čez 45 000 gl., ki so bili po Herderju odposlani raznim misijonam v Afriki, Ameriki in Aziji.

Katoliška bukvarna

v Ljubljani.